

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียดและพฤติกรรมการเผชิญความเครียดของคู่สมรสที่มีบุตรยาก ที่มารับบริการในคลินิกผู้มีบุตรยาก โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คื คู่สมรสที่มีบุตรยาก ที่มารับบริการในคลินิกผู้มีบุตรยาก ของโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกจากประชากรแบบเจาะจง (purposive sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนด ในระหว่างเดือน มกราคม ถึง พฤษภาคม พ.ศ. 2539 จำนวน 85 คู่ โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้

1. สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้
2. ยินดีให้ความร่วมมือในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ส่วนดังนี้

1. แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของคู่สมรสที่มีบุตรยาก ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ภูมิลำเนา ลักษณะครอบครัว ระยะเวลาในการแต่งงาน จำนวน เพศและอายุของบุตร ชนิดของภาวะมีบุตรยาก ระยะเวลาที่มีบุตรยาก สาเหตุของภาวะมี

บุตρυาก จำนวนครั้งและระยะเวลาที่มารับการตรวจรักษาภาวะมีบุตρυากที่โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

2. แบบสอบถามปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียดแก่คู่สมรสที่มีบุตρυาก เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองจากการศึกษา ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

2.1 ส่วนที่ 1 ประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียดแก่คู่สมรสที่มีบุตρυาก จำนวน 76 ข้อ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ด้านใหญ่ ๆ ได้แก่

2.1.1 ปัจจัยภายในตัวบุคคล จำนวน 18 ข้อ

2.1.2 ปัจจัยภายนอกตัวบุคคล

1) ด้านคู่สมรส	จำนวน 9 ข้อ
2) ด้านครอบครัว	จำนวน 6 ข้อ
3) ด้านเศรษฐกิจและการเงิน	จำนวน 1 ข้อ
4) ด้านสังคม วัฒนธรรม และศาสนา	จำนวน 12 ข้อ
5) ด้านระบบบริการสุขภาพ	จำนวน 30 ข้อ

ในการตอบแบบสอบถาม ให้กลุ่มตัวอย่างประเมินด้วยตนเองว่า ข้อความนั้นก่อให้เกิดความเครียดมากน้อยเพียงใด ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ

โดยให้คะแนนดังนี้

ไม่เคยพบสถานการณ์หรือความรู้สึกนั้น	ให้คะแนน 0
สถานการณ์หรือความรู้สึกนั้นไม่ทำให้เกิดความเครียด	ให้คะแนน 1
สถานการณ์หรือความรู้สึกนั้นทำให้เกิดความเครียดเล็กน้อย	ให้คะแนน 2
สถานการณ์หรือความรู้สึกนั้นทำให้เกิดความเครียดปานกลาง	ให้คะแนน 3
สถานการณ์หรือความรู้สึกนั้นทำให้เกิดความเครียดมาก	ให้คะแนน 4
สถานการณ์หรือความรู้สึกนั้นทำให้เกิดความเครียดมากที่สุด	ให้คะแนน 5

การคิดค่าคะแนนแบบสอบถาม ข้อที่ตอบ 0 จะไม่นำมารวมในการคิดคะแนน และคิดค่าเฉลี่ยของคะแนนความเครียดที่ได้จากแบบสอบถาม ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2534)

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
1.00 - 1.49	คือ บั๊จจัยนั้น ไม่ทำให้เกิดความเครียด
1.50 - 2.49	คือ บั๊จจัยนั้นทำให้เกิดความเครียดเล็กน้อย
2.50 - 3.49	คือ บั๊จจัยนั้นทำให้เกิดความเครียดปานกลาง
3.50 - 4.49	คือ บั๊จจัยนั้นทำให้เกิดความเครียดมาก
4.50 - 5.00	คือ บั๊จจัยนั้นทำให้เกิดความเครียดมากที่สุด

2.2 ส่วนที่ 2 ประกอบด้วยข้อคำถามปลายเปิด 1 ข้อ เกี่ยวกับบั๊จจัยอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดความเครียดแก่คู่สมรสที่มีบุตรยาก โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเติมสถานการณ์หรือความรู้สึกที่ก่อให้เกิดความเครียดลงในช่องว่าง และประเมินว่าสถานการณ์หรือความรู้สึกนั้นก่อให้เกิดความเครียดมากน้อยเพียงใด และตอบได้โดยไม่จำกัดจำนวนข้อ

3. แบบสอบถามพฤติกรรมการเผชิญความเครียด เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยแปลมาจากแบบวัดพฤติกรรมการเผชิญความเครียดของจาโลวีก (Jalowiec coping scale, 1988) และนำข้อคำถามด้านการเผชิญหน้ากับปัญหาข้อ 3 และ 9 และด้านการแก้ปัญหาทางอ้อมข้อ 6 และ 12 มาดัดแปลงให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจในข้อความนั้นมากขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

3.1 ส่วนที่ 1 ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเผชิญความเครียดจำนวน 36 ข้อ ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่

3.1.1 ด้านการเผชิญหน้ากับปัญหา	จำนวน 13 ข้อ
3.1.2 ด้านการจัดการกับอารมณ์	จำนวน 9 ข้อ
3.1.3 ด้านการแก้ปัญหาทางอ้อม	จำนวน 14 ข้อ

ในการตอบแบบสอบถาม ให้กลุ่มตัวอย่างประเมินด้วยตนเองว่า ข้อความนั้นตรงกับตนเองเพียงใด ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ ดังนี้

ไม่เคย	หมายถึง	ไม่มีพฤติกรรม ความรู้สึกตามข้อความนั้นเลย
นาน ๆ ครั้ง	หมายถึง	มีพฤติกรรม หรือความรู้สึกตามข้อความนั้นเป็นครั้งคราว หรือ บางครั้ง
ปานกลาง	หมายถึง	มีพฤติกรรม หรือความรู้สึกตามข้อความนั้นครึ่งหนึ่ง
บ่อยครั้ง	หมายถึง	มีพฤติกรรม หรือความรู้สึกตามข้อความนั้นเป็นส่วนมาก
ตลอดเวลาหรือเป็นประจำ	หมายถึง	มีพฤติกรรม หรือความรู้สึกตามข้อความนั้น อยู่เสมอเป็นประจำ หรือเกิดขึ้นตลอดเวลา

โดยให้คะแนนดังนี้

ไม่เคย	ให้คะแนน	1
นาน ๆ ครั้ง	ให้คะแนน	2
ปานกลาง	ให้คะแนน	3
บ่อยครั้ง	ให้คะแนน	4
ตลอดเวลาหรือเป็นประจำ	ให้คะแนน	5

คิดค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการเผชิญความเครียดที่ได้จากแบบสอบถาม ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตนะ , 2534)

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
1.00-1.49	คู่สมรสที่มีบุตรยากไม่เคยใช้พฤติกรรมการเผชิญความเครียดวิธีนี้เลย
1.50-2.49	คู่สมรสที่มีบุตรยากใช้พฤติกรรมการเผชิญความเครียดวิธีนี้นาน ๆ ครั้ง
2.50-3.49	คู่สมรสที่มีบุตรยากใช้พฤติกรรมการเผชิญความเครียดวิธีนี้ปานกลาง
3.50-4.49	คู่สมรสที่มีบุตรยากใช้พฤติกรรมการเผชิญความเครียดวิธีนี้บ่อยครั้ง
4.50-5.00	คู่สมรสที่มีบุตรยากใช้พฤติกรรมการเผชิญความเครียดวิธีนี้ตลอดเวลา หรือเป็นประจำ

3.2 ส่วนที่ 2 ประกอบด้วยข้อคำถามปลายเปิด 1 ข้อ เกี่ยวกับพฤติกรรมกา
 เฝชิญความเครียดอื่น ๆ ที่คู่สมรสมีบุตรยากใช้ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเติมวิธีการแก้ไขความ
 ยุ่งยากหรือความรู้สึกเป็นทุกข์ที่เกิดขึ้นจากการมีบุตรยากลงในช่องว่าง และประเมินว่าใช้วิธีการ
 แก้ไขนั้นบ่อยครั้งมากน้อยเพียงใด และตอบได้โดยไม่จำกัดจำนวนข้อ

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม

นำแบบสอบถามปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียดและแบบสอบถามพฤติกรรมกาเฝชิญความ
 เครียด ไปหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบ ผู้ทรงคุณ
 วุฒิประกอบด้วย

แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านภาวะมีบุตรยาก 1 ท่าน

อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลคู่สมรสที่มีบุตรยาก 1 ท่าน

อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลจิตเวช 1 ท่าน

พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลคู่สมรสที่มีบุตรยาก 2 ท่าน

และนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแบบสอบถาม ก่อนนำไปหาความเชื่อมั่น
 ของแบบสอบถาม และนำไปใช้จริง

การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

นำแบบสอบถามที่หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับคู่สมรสที่มี
 บุตรยากที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด จำนวน 10 คู่ จากนั้นหาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์
 แคลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียดแก่คู่สมรสที่มีบุตรยากเท่ากับ 0.94 และแบบสอบถามพฤติกรรมกา
 เฝชิญความเครียด เท่ากับ 0.91

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขอลงหนังสือจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ ถึงคณบดีคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลที่คลินิกผู้มีบุตรยาก ดึงผู้ป่วยนอก

2. เมื่อได้รับอนุญาตให้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว เข้าพบหัวหน้าหน่วยชีววิทยาการเจริญพันธุ์และคลินิกผู้มีบุตรยาก หัวหน้างานบริการพยาบาล หัวหน้าตึกผู้ป่วยนอกและฉุกเฉิน และหัวหน้าพยาบาลในหน่วยคลินิกผู้มีบุตรยาก เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย แจงรายละเอียดต่าง ๆ และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 สัมภาษณ์ประวัติและประวัติของคู่สมรสที่มีบุตรยาก ที่มารับบริการในคลินิกผู้มีบุตรยาก และเข้าพบคู่สมรสที่มีบุตรยากที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด แนะนำตัว อธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือจากคู่สมรสที่มีบุตรยาก

3.2 เมื่อคู่สมรสที่มีบุตรยากตอบยินดีให้ความร่วมมือ นับเข้าเป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วผู้วิจัยสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคล ตามแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล หลังจากนั้นแจกแบบสอบถามปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียดและพฤติกรรมการเผชิญความเครียดจำนวน 2 ชุด ให้คู่สมรสที่มีบุตรยากกลับไปตอบที่บ้าน โดยให้สามีและภรรยาแยกกันตอบแบบสอบถามคนละ 1 ชุด ตามที่ผู้วิจัยได้จัดเตรียมไว้ให้ เมื่อตอบแบบสอบถามเสร็จแล้ว ให้คู่สมรสนำแบบสอบถามทั้งหมด สอดช่องเปล่าที่ผู้วิจัยได้จำหน่ายและติดแสตมป์ไว้เรียบร้อยแล้ว ส่งกลับมาให้ผู้วิจัยภายในหนึ่งสัปดาห์ หลังจากได้รับแบบสอบถามไป

3.3 ศึกษาข้อมูลจากแฟ้มประวัติของคู่สมรสที่มีบุตรยาก ภายหลังจากที่แพทย์ตรวจเสร็จแล้ว และบันทึกข้อมูลเพิ่มเติมลงในแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC โดยใช้สถิติดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง นำมาแจกแจงความถี่โดยนำเสนอในรูปแบบตาราง แสดงจำนวนและร้อยละ
2. คะแนนปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียด ของกลุ่มที่มีบุตรยากฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย นำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยรวม รายด้าน และรายข้อ
3. คะแนนพฤติกรรมการเผชิญความเครียดของกลุ่มที่มีบุตรยากฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย นำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยรวม รายด้าน และรายข้อ
4. เปรียบเทียบปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียดโดยรวม และรายด้าน ระหว่างกลุ่มที่มีบุตรยากฝ่ายหญิงและฝ่ายชายโดยใช้การทดสอบค่าที (independent t-test)
5. เปรียบเทียบพฤติกรรมการเผชิญความเครียดโดยรวมและรายด้าน ระหว่างกลุ่มที่มีบุตรยากฝ่ายหญิงและฝ่ายชายโดยใช้การทดสอบค่าที (independent t-test)